

י"ט בתמוז, התשע"ד

17 יולי 2014

מס' חוזר: 12/2014

הנדון: תדריך לביצוע בדיקת סינון לשמיעה לתלמידים בבית הספר

רקע: בדיקת סינון שמיעה מיועדת לאיתור תלמידים, שמצב שמיעתם עלול להגביל את תיפקודם והישגיהם החינוכיים כתוצאה מליקוי בשמיעה, במועד סמוך לכניסתם לבית הספר. תדריך זה מיועד להנחות את הצוות בביצוע הבדיקות.

מועד תחולה: 1.9.2014

קישור לחוזרים: ביסוס משפטי: חוזר ראש שירותי בריאות הציבור בנושא: שירותי בריאות לתלמיד

מס' 21/13 http://www.health.gov.il/hozer/bz21_2013.pdf

מחליף חוזר מספר 01082011 תדריך לביצוע בדיקת סינון לשמיעה לתלמידים בבתי הספר מספטמבר

2011 http://www.health.gov.il/hozer/bz_01082011.pdf

1. כללי

בדיקת סינון שמיעה מיועדת לאיתור תלמידים, שמצב שמיעתם עלול להגביל את תיפקודם והישגיהם החינוכיים כתוצאה מליקוי בשמיעה, במועד סמוך לכניסתם לבית הספר. גם ליקוי קל בשמיעה עלול לגרום להישגים נמוכים בקריאה ובכתיבה, אוצר מילים דל, עייפות מרובה וקושי בהתמודדות עם הדרישות הלימודיות. תלמידים שבבדיקת הסינון נמצא חשד לליקוי בשמיעתם, יופנו לבירור רפואי ובדיקת שמיעה במכון שמיעה. תדריך זה מיועד להנחות את הצוות בביצוע הבדיקות.

2. מטרה

לאתר את התלמידים עם ליקוי בשמיעה העלול להפריע לתפקודם בבית הספר ולטפל בהתאם.

3. עקרונות

- 3.1 בדיקת סינון שמיעה תיערך בבית הספר, לכלל התלמידים במועד הסמוך ביותר לכניסתם לבית הספר.
- 3.2 לא מועמדים לבדיקה, תלמידים עם לקות שמיעה ידועה ותלמידים בכיתות חינוך מיוחד.
- 3.3 מועד הבדיקה והקצאת חדר מתאים לביצוע הבדיקה יתואם מבעוד מועד עם מנהל/ת בית הספר.
- 3.4 תלמידים שעולה חשש לגבי שמיעתם ע"י ההורים או הצוות החינוכי, יופנו לברור רפואי (רופא אף אוזן גרון) ולבדיקת שמיעה במכון שמיעה, גם אם הצליחו בבדיקת סינון שמיעה.

4. ביסוס משפטי

התדריך נגזר מחוזר ראש שירותי בריאות הציבור מתן שירותי בריאות לתלמיד העדכני .

5. משתמשים

אחיות מוסמכות העובדות בשירותי בריאות לתלמיד , בעלות הרשאה ממשרד הבריאות לביצוע בדיקות סינון שמיעה לתלמידים.
קלינאי תקשורת בעל הדרכה לעבודה בשירות בריאות התלמיד.
מפעיל שירות בריאות התלמיד

6. אוכלוסיית היעד

- 6.1 תלמידי כיתות א'.
- 6.2 תלמידי כיתות ב' שלא עברו את הבדיקה בהיותם בכיתה א'.
- 6.3 לא מועמדים לבדיקה-
 - 6.3.1 תלמידים המאובחנים עם ליקוי בשמיעה המשתמשים במכשיר שמיעה ו/או שתל.
 - 6.3.2 תלמידים בחינוך המיוחד- להם יתבצע אבחון שמיעה במכון אודיולוגי טרם כניסתם למערכת החינוך המיוחד.
 - 6.3.3 לא מועמד זמנית- תלמיד עם הפרשה מהאוזן אין לבצע את הבדיקה אלא להפנותו לרופא ולבצע את הבדיקה במועד אחר.
- 6.4 הבדיקה מיועדת לביצוע בתלמידים בגיל המאפשר להם להיענות להוראות הבודק. תלמידים יבדקו בהגיעם לגיל 5 לפחות.

7. הגדרות

אודיומטר נייד - מכשיר אלקטרוני המשמש למדידת רמות שמיעה באמצעותו מושמעים גירויים שמיעתיים בתדירויות ועוצמות מבוקרות.
גירוי אקוסטי- גירוי תחושתי המושמע דרך מערכת השמיעה.
דציבל (dB) - יחידת המדד של עוצמת הצליל.
צליל טהור (pure tone)- צליל בעל תדירות בודדת אחת בעוצמה נתונה.

8. השיטה

8.1 באחריות הבודק לתאם עם הנהלת ביי"ס ולוודא קיום חדר מתאים לצורך הבדיקה בבית הספר (ראה פירוט סעיף 8.5.2).

8.2 הודעה להורים לגבי ביצוע בדיקת סינון שמיעה ומטרתה תשלח לפחות כשבועיים לפני הבדיקה.

8.3 הבודק יברר עם מחנכת הכתה טרם ביצוע הבדיקה אם יש תלמידים להם חשש לשמיעה לא תקינה, ע"פ הנחיות משרד החינוך.

8.4 התלמידים יודרכו ע"י אחות/קלינאי תקשורת ביום הבדיקה או בסמוך לה על מערכת השמיעה, גורמים העלולים לגרום לנזק בשמיעה, מניעת חשיפה לרעש, מטרת הבדיקה ואופן ביצועה.

8.5 תנאים לביצוע הבדיקה

8.5.1 הבדיקה מבוצעת באמצעות אודיומטר נייד, בחדר שקט ומואר. בדיקת סינון שמיעה שתבוצע בתנאים הסביבתיים המתאימים תהיה יעילה יותר ותפחית את מספר התלמידים המופנים שלא לצורך.

8.5.2 על החדר להיות רחוק ממקורות רעש קבועים כמו: מנוע מזגן, חדר מדרגות, מכונת שכפול, תנועת מכוניות, שירותים, מגרש ספורט וכד'. ניתן לשפר את התנאים האקוסטיים של החדר באמצעים פשוטים כמו: סגירת חלונות, אטימת הרווח בין הדלת למשקוף וכד'.

8.5.3 במידה והתנאים בבית הספר לא מאפשרים את ביצוע בדיקת סינון שמיעה בבי"ס, תתאפשר בדיקה בניידת ייעודית לבדיקות סינון שמיעה או מציאת חלופה מתאימה.

8.5.4 הבדיקה לא תבוצע בימי פעילות המלווים ברעש בקרבת חדר הבדיקה כגון ימי ספורט, טכסים, שיפוצים וכד'.

8.5.5 חדר הבדיקה יכול את הריהוט הבא – שולחן להצבת האודיומטר, כסא לבדוק ולתלמיד ותקע חשמל נגיש לחיבור האודיומטר.

8.5.6 התלמיד ישב כך שהבודק יראה את פרופיל התלמיד בעוד שהתלמיד לא יראה את מכשיר הבדיקה ואת פני הבודק, כך יובטח שהתלמיד יגיב לצליל בלבד ולא לכל רמז אחר.

8.5.7 בעת הבדיקה ישהה רק התלמיד הנבדק בכתה ולא ישהו בחדר הבדיקה תלמידים נוספים.

8.6 כלי הבדיקה וציוד נדרש

8.6.1 אודיומטר נייד ואוזניות שכולו בשנה האחרונה במעבדה מוסמכת. תאריך הכיול יצוין במדבקה על גבי האודיומטר.

8.6.2 אוזניות בעלות כיסוי המיועד להפחתה של רעש חיצוני.

8.6.3 במידה וקיים חשש לבעיה בתקינות האודיומטר או באוזניות של האודיומטר יש לבצע כיול חוזר.

8.7 תהליך הבדיקה

8.7.1 בדיקת תקינות המכשיר תבוצע בכל יום לפני תחילת ביצוע הבדיקות. בדיקה זו מבוססת על האזנה באמצעות האוזניות ותפעול האודיומטר. יש לוודא שהצליל מושמע באוזניה המתאימה וכן אינו מקוטע, מעוות, ו/או מלווה ברחשים או רעשים. כמו כן יש לבדוק שאין פגמים אחרים הנראים לעין במכשור.

8.7.2 מתן הסבר אודות הבדיקה וכיצד להגיב לצלילים יינתן לכל ילד בנפרד בתחילת הבדיקה טרם הרכבת האוזניות. מומלץ להנחותו כך: "אני אניח על אוזניך אוזניות. את/ה תשמע/י צלילים בכל אוזן בנפרד. הצלילים מאד חלשים, עליך להתרכז היטב. ברגע שאת/ה שומע/ת את הצליל עליך להרים יד ומייד כשמסתיים הצליל עליך להוריד את היד".

8.7.3 האוזניות יהודקו לראש הילד תוך הקפדה שאוזניה המסומנת כימנית (מסומנת בצבע אדום) תונח על אוזן ימין ואוזניה שמאלית (המסומנת בצבע כחול) תונח על אוזן שמאל. יש להתאים את הקשת המחזיקה את האוזניות לממדי ראשו של הילד ולהקפיד שמרכז פתח האוזניות ימוקם מול פתח תעלת השמיעה החיצונית. יש לנקות את האוזניות בין תלמיד לתלמיד באלכוהול 70%.

8.7.4 הגירוויים האקוסטיים יושמעו לכל אוזן בנפרד. צליל הבדיקה הינו צליל טהור (pure tone) בתדירויות 1000, 2000 ו- 4000 Hz כאשר הגירווי יושמע בעוצמה של 20 dB ובתדירות 500Hz בעוצמה של 25 dB .

8.7.5 ביצוע הבדיקה- מומלץ לערוך את הבדיקה בסדר קבוע כמפורט להלן :

בתחילת הבדיקה לצורך "היכרות" עם תהליך הבדיקה, יושמע לתלמיד צליל "ל"תרגול" חזק מצליל הבדיקה באוזן ימין בתדירות של 1000 Hz בעוצמה של 40dB . במידת הצורך ניתן לחזור על הוראות הבדיקה. מיד לאחר ה"תרגול" יש להתחיל את בדיקת הסינון: הצליל הראשון יושמע באוזן ימין בתדירות 1000 Hz בעוצמה של 20 dB , משך הצגת כל צליל 2 שניות. הצליל השני יושמע בתדירות 2000 Hz בעוצמה של 20 dB , הצליל השלישי יושמע בתדירות 4000 Hz בעוצמה של 20 dB הצליל הרביעי יושמע בתדירות 500 Hz בעוצמה של 25 dB . לאחר מכן יש לבצע את הבדיקה באוזן שמאל באותו סדר, ניתן להפנות את תשומת ליבו של התלמיד שהצלילים יושמעו באוזן השנייה.

8.7.6 בסוף הבדיקה, יש לחזור על הצלילים להם התלמיד לא הגיב, פעם אחת נוספת.

8.7.7 אין לנסות ולהשמיע צלילים נוספים בתדירויות אחרות ובעוצמות שונות.

8.8 פירוש ממצאי הבדיקה

8.8.1 תקינה- תלמיד שהגיב **לכל** הצלילים שהושמעו לו בשתי האוזניים.

8.8.2 לא תקינה - תלמיד שלא הגיב לצליל אחד או יותר (גם אם רק באחת האוזניים).

8.8.3 בסיום ביצוע בדיקה ראשונה לכל התלמידים תבוצע בדיקה חוזרת לתלמידים שנכשלו בבדיקה הראשונה.

8.8.4 תלמיד שלא בוצעה בדיקה חוזרת ביום הבדיקה, יש לבצע שוב את בדיקת הסינון .

8.8.5 תלמיד שלא עבר את בדיקת סינון השמיעה החוזרת-יש לידע את ההורים על תוצאות בדיקת הסינון עם המלצה להפנייה לרופא מטפל ו/ או רופא אף אוזן גרון לבדיקה רפואית טרם ביצוע בדיקת שמיעה במכון אודיולוגי.

8.8.6 יש להסביר לתלמיד בהתאם לגילו את ממצאי הבדיקה ואם יש צורך בהמשך מעקב רפואי.

8.9 אופן רישום התוצאות

8.9.1 תיעוד הבדיקה ייעשה ברשומת הבריאות האישית של התלמיד וברשומה מרוכזת כיתתית. ניתן להשתמש בדף עבודה המרכז את תוצאות הבדיקה (נספח מספר 1).

8.9.2 פרטי התיעוד : מועד הבדיקה, תוצאות, שם המבצע.

8.10 דוח ומעקב :

8.10.1 דיווח להורים על ביצוע הבדיקה ותוצאותיה, יישלח באמצעות התלמידים ויכלול : שם התלמיד, ת.ז., תאריך ביצוע הבדיקה, תוצאות הבדיקה (תקין/ לא תקין) והמלצות. תלמיד שביצע את הבדיקה ותוצאותיה היו לא תקינות יופנה לרופא מטפל או רופא אף אוזן גרון ולאחר מכן לבדיקת שמיעה במכון אודיולוגי להמשך בירור.

8.10.2 אחות בית הספר אחראית לביצוע מעקב אחר תוצאות הבירור של התלמידים, אשר הופנו להמשך בירור, תוך חודשיים מתאריך ההפניה. ממצאי המעקב יתועדו ברשומת הבריאות של התלמיד וברשומה המרוכזת הכיתתית.

8.10.3 בסיום הבדיקות הבודק יידע את הגורם החינוכי הרלוונטי (כגון מחנכת, מנהל ביי"ס), לגבי התלמידים שהופנו להמשך בירור עקב חשד לליקוי שמיעה.

9. אחריות ליישום, בקרה ואכיפה :

אחראים ליישום- ספקי שירות בריאות התלמיד באמצעות אחיות בתי הספר וקלינאיות תקשורת.

בקרה ואכיפה- משרד הבריאות מבצע אכיפה על שירות בריאות התלמיד באמצעות לשכות הבריאות המחוזיות ומטה שירותי בריאות הציבור.

בכבוד רב,

פרופ' איתמר גרוטו
ראש שרותי בריאות הציבור

